

UMEÅ UNIVERSITET
Institutionen för socialt arbete
Moment B, uppsats 15 hp
Termin 6
Höstterminen 2012

”Alla har vi lika värde, förhoppningsvis”

– en genusbetonad studie av klientmötet vid bedömning av
försörjningsstöd

“Hopefully, we are all equal”

– a gender-related study of the client meeting and the assessment of
financial aid

Handledare:
Mona Dufåker

Författare:
Elin Bergqvist
Emma Bohlin

UMEÅ UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete

Moment B, uppsats 15 hp

Termin 6, HT -12

Författare: Elin Bergqvist och Emma Bohlin

Handledare: Mona Dufåker

”Alla har vi lika värde, förhoppningsvis” -en genusbetonad studie av klientmötet vid bedömningen av försörjningsstöd.

”Hopefully, we are all equal”-a gender-related study of the client meeting and the assessment of financial aid.

Sammanfattning

Sverige befinner sig i framkanten vad gäller utvecklingen av sociala system som avser motverka fattigdom. Socialbidraget är en av de skyddsnet som det svenska välfärdssystemet erbjuder befolkningen i just detta ändamål. Individer som nyttjar detta system är beroende av myndighetspersonerna som fattar besluten. Syftet med studien är att undersöka om klientens genus har någon betydelse när socialsekreteraren möter klienten vid prövning av försörjningsstöd och i så fall hur klientens genus har betydelse? Området har inte undersökts i så stor utsträckning men tidigare studier visar att män och kvinnor erbjuds olika typer av hjälp. En kvalitativ studie har genomförts där Individ- och familjeomsorgen i en medelstor kommun i Sverige undersökts. Studien har en abduktiv ansats, ett bekvämlighetsurval och tre datainsamlingsmetoder i form av intervjuer, observationer och case. Empirin visade att socialsekreterarna har olika syn på genus vilket medför att klienterna bemöts och behandlas olika utifrån könstillhörighet. Detta orsakas av outtalade föreställningar om klienten på arbetsplatsen. Respondenterna visar en viss motvillighet till förändring även om man menar att det är prioriterat. Diskussionen berör de könsroller som formas och reproduceras av samhället och i organisationen samt vikten av att skapa medvetenhet om dessa konstruktioner inom socialt arbete.

Sökord/Nyckelord

Genus, försörjningsstöd och bemötande

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning	2
1 Inledning.....	3
1.1 Kunskapsläget	3
1.2 Problembakgrund och förförståelse	4
1.3 Problemformulering, syfte och frågeställningar.....	4
1.4 Begrepp	5
1.5 Avgränsningar.....	5
1.6 Redovisning av litteratursökningen, sökmotorer och sökord.....	5
1.7 Arbetsfördelning.....	6
2 Forskningsdesign.....	6
2.1 Metodval.....	6
2.2 Genomförande	7
2.3 Etiska överväganden	9
2.4 Metodkritik.....	9
2.5 Reliabilitet och validitet	11
3 Tidigare forskning	11
4 Teori och begrepp.....	13
4.1 Sociologiska teorier.....	13
4.2 Feministiska teorier	15
4.3 Förståelseram	16
4.4 Teorireflektion	17
5 Empiri.....	18
6 Analys.....	23
7 Slutdiskussion.....	25
Referenser.....	27
Bilaga 1	1
Bilaga 2	1
Bilaga 3	1
Bilaga 4	1

1 Inledning

1.1 Kunskapsläget

Sverige befinner sig tillsammans med de övriga nordiska länderna i framkant vad gäller arbetet med fattigdom och jämlikhet. Landet har som välfärdsstat en socialdemokratisk välfärdsmodell vilket innebär att den offentliga sektorn axlar ett övergripande ansvar för landets invånare. Den socialdemokratiska välfärdsmodellen värdesätter aktivering enligt arbetslinjen. Modellen möjliggör samtidigt utbetalningar av bidrag till de utan sysselsättning i de fall som aktivering för att säkra en inkomst inte är möjligt. Då de gäller ämnena som fattigdom och ojämställdhet är de nordiska ländernas utveckling långt gången vilket tyder på att denna välfärdsmodell är ett verkningsfullt skyddsnet mot fattigdom och diskriminering (Stranz, 2007).

Socialbidraget är en av de många skyddsnet som detta välfärdssystem erbjuder och är behovsprövande vilket innebär att sökande ska genomgå en individuell behovsprövning enligt gällande kriterier (Stranz, 2007). Socialtjänstlagen [SoL] (2001:453) 4 kap. dikterar enligt skyldighetsprincipen kommunens ansvar gentemot medborgaren vars lagliga rätt framgår enligt rättighetsprincipen (Norström & Thunved, 2010). SoL 4 kap. 1 § i sin tur tydliggör rättighetsprincipen ”Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt” (Sveriges lagar, 2011, s. 2620). SoL ämnar säkra en skälig levnadsnivå för den enskilde som genom bidraget kan uppnå ett mer självständigt liv (Norström & Thunved, 2010).

Fattigdom och den ekonomiska aspekten har ovan behandlats för att nu övergå i ämnen som berör jämställdhet. Europakommittén (2010) konstaterar att kvinnor löper en större risk för fattigdom än män samtidigt som de poängterar vikten av ekonomisk jämställdhet mellan könen. Europakommittén belyser också vikten av ett självständigt liv ur ekonomisk synpunkt för att kvinnor såväl som män ska ha större valmöjligheter och därigenom kunna styra sina egna liv (Europakommittén, 2010). I SoL 1 kap. 1 § 1 st. 2 pt. klargör den svenska lagstiftningen landets syn på vikten av jämlika levnadsvillkor. Lagstiftningen riktar sig inte bara till jämställdhet på en mikronivå där fokus ligger på den enskilde individens rättigheter utan kräver en samhällsutveckling av jämställdhet på en makronivå (Norström & Thunved, 2010).

År 1997 antogs i Sverige ett ”Genderprogram för social välfärd” av socialdepartementet med syfte att påverka det egna departementet med tillhörande myndigheter så som socialstyrelsen. Genusperspektivet redogör för att män och kvinnor tillskrivs egenskaper i relation till dennes kön. Dessa egenskaper förstärks av sociokulturella förhållanden mellan könen och är i grunden en social konstruktion. Genom socialiseringsprocessen stärks den sociala konstruktionen och de sociokulturella förhållandena men de är fortfarande möjliga att förändra på lång sikt (Hydén & Månsson, 2006). Sexism fungerar precis som sociala konstruktioner och syftar till att vidmakthålla social kontroll. Det krävs långsiktigt arbete och olika strategier för att kunna motverka även denna konstruktion (Else & Sanford, 1987). Kliuchko (2011) berör också könsbetingade egenskaper och beskriver dem i form av olika stereotyper enligt följande ”Gender stereotypes can be described as the totality of fixed ideas about the natural determination of male and female social characteristics” (s. 17). Dessa stereotyper menar även Kliuchko (2011) är sociala konstruktioner som förstärks av individens behov av social acceptans.

Enligt Hydén och Månsson (2006) ser Sveriges regering på manligt och kvinnligt i form av sociala konstruktioner och intar därmed en ståndpunkt som är jämförbar med likhetsfeminism. Likhetsfeminismen hävdar att män och kvinnor i grunden är lika och att könsrollerna är en social konstruktion och inte biologiskt determinerade. Denna form av feminism menar att den enskilde individens önskan och lämplighet ska avgöra eventuell yrkesroll, intresseområde osv. och inte könet. Som likhetsfeminismens motpol finner vi särartsfeminismen som hävdar att män och kvinnor av naturen är mer olika än lika. Särartsfeminismen menar att genom ett erkännande av dessa olikheter kan det statushöjande arbetet för ökad jämlikhet påbörjas.

1.2 Problembakgrund och förförståelse

SoL är en ramlag vilket ger kommunerna stort tolkningsutrymme och möjligheten att anpassa stödet efter den enskilde individen (Norström & Thunved, 2010). Det stora tolkningsutrymmet innebär också till viss del otydliga regler att förhålla sig till vilket oundvikligen skapar inkonsekventa beslut bland socialsekreterare (Hydén, Kyhle Westermarck & Stenberg, 1995). Ramlagen SoL resulterar i att socialsekreterarens handlingsutrymme är omfattande och en undersökning av Mik-Meyer (2011) har visat att klientens kön har inverkan i socialsekreterarens uppfattning av klienten. Enligt undersökningen uppfattas kvinnor som mindre trovärdiga medan männens givna sociala status ökar deras trovärdighet och resulterar i att de ifrågasätts mindre eller inte alls (Mik-Meyer, 2011).

Else & Sanford (1987) konstaterade i en studie om könsroller att män tillskrevs egenskaper så som aggressivitet, självständighet, kompetens och framgångsrikedom medan kvinnors egenskaper bestod av passivitet, beroende, inkompetens och bäst lämpade för arbete i hemmet. Dessa egenskaper genererar en förväntan på hur en man eller en kvinna ska bete sig vilket skapar en viss problematik. En socialarbetare kan förvänta sig ett visst beteende från exempelvis en utsatt kvinna men möter kanske något annat och vad blir reaktionen då? Känslor av förvirring och skam utvecklas till skuld som sedan projekteras till klienten vilket kan vara en grogrund för en infekterad klient- och handläggarerelation (Hydén & Månsson, 2006).

Socialt konturerade könsroller finns också på en mer lokal nivå exempelvis för enskilda kommuner och arbetsgrupper. Den lokala kulturen påverkar hur könsrollerna konstrueras och medverkar till att upprätthålla dem. Detta innebär att socialsekreteraren till viss del skapar sin egen klient (Scourfield, 2006).

1.3 Problemformulering, syfte och frågeställningar

Lever socialsekreterarna upp till förväntningarna i form av gällande lagstiftning och riktlinjer vad gäller ett jämlikt bemötande av klienter ur ett genusperspektiv?

Syftet med studien är att undersöka om klientens genus har någon betydelse i mötet med socialsekreteraren vid prövning av försörjningsstöd och i så fall hur?

Frågeställningar

- Bemöts kvinnor och män på samma sätt av socialsekreterarna?
- Ser beslut rörande likartade fall ut på samma vis för kvinnliga och manliga klienter?
- Framträder ett likartat synsätt på män och kvinnor?
- Förutsatt att empirin visar några skillnader, hur tar dessa skillnader sig uttryck?

1.4 Begrepp

Personer som tar del av denna studie förväntas ha en grundläggande förståelse för de begrepp som används inom forskningsområdet för socialt arbete. Vi kommer att förklara några begrepp i syfte att dess innebörd i studien ska framgå tydligt. När begreppet klient används menas de personer som söker och tar emot försörjningsstöd vid Individ- och familjeomsorgen under studiens genomförande. Termen försörjningsstöd avser den ekonomiska grundtryggheten som varje individ boende i en svensk kommun har rätt till om de inte kan försörja sig själv. I de fall som begreppet ekonomiskt stöd används så är det likvärdigt med försörjningsstöd. Socialsekreterare avser de individer som arbetar med bedömning och beslut om ekonomiskt stöd vid enheten försörjningsstöd inom Individ- och familjeomsorg. Begreppen kön och genus används genomgripande under hela studien och har något skilda innebörder. Kön ser till den mer biologiska aspekten av kön medan genus ser till sociala konstruktioner med ett likhetstänk i grunden (Gemzöe, 2002). Termen könsroller relaterar till sociala konstruktioner och vi använder begreppet i de sammanhang som könen tillskrivs vissa roller. När versalen D uppträder enskilt i studien syftar den till den fiktiva klienten som beskrivs i casen och som kan vara av manligt eller kvinnligt kön.

1.5 Avgränsningar

Valet att studera om klientens genus har någon betydelse i mötet mellan socialsekreterare och klient vid prövning av försörjningsstöd är på många sätt uteslutande i sig. Denna aspekt innefattar inte ett klientperspektiv även om det hade varit intressant att ta del av klienternas tankar och känslor om mötet med socialsekreteraren. Klienten ska inte behöva känna sig diskriminerad när denne söker hjälp hos kommunen men arbetet med en förändring börjar hos socialsekreteraren. Genom en kommunikation med socialsekreteraren kan en initial bild av läget skapas och fungera som utgångspunkt för eventuella förändringar. Socialsekreterarens kön kommer inte heller behandlas i denna studie. Det är ett mer utforskat område och vi anser att det är viktigt att undersöka nya perspektiv. Då undersökningen behandlar mötet vid prövning av försörjningsstöd utesluter den automatiskt andra avdelningar än Individ- och familjeomsorgen. Inriktning mot just denna avdelning gjordes med tanken om försörjningsstöd som det yttersta skyddsnätet (Socialstyrelsen, 2003) vilket betyder att dessa individer är särskilt utsatta och bemötande av dem är extra viktigt. En intersektionell utgångspunkt skulle kunna skapa en djupare förståelse till insamlat material men valet att fokusera på genus kan ses som ett första steg in i ett mindre utforskat område.

1.6 Redovisning av litteratursökningen, sökmotorer och sökord

Litteratursökningen inleddes med utgångspunkt i en artikelsökning som en indikator till ämnets relevans i dagens forskning men också för att fungera som en vägvisare i ett av studiens första beslut. Vid vägskälet fanns två alternativ med det ena som riktade sig mot ett klientperspektiv och det andra som riktade sig mot ett mer organisatoriskt perspektiv i form av socialsekreterarens inställning till klienten ur ett genusperspektiv. Det organisatoriska perspektivet vann mark genom dess relevans i dagsläget samt genom det minimala utbudet av tidigare forskning som omfattade klientens kön i relation till handläggaren.

Litteratursökningens första steg togs genom att en artikelsökning utfördes främst med hjälp av artikeldatabasen Ebsco som Umeå universitet förser sina studenter med. Inom Ebsco finns flera små artikeldatabaser och Academic search elit samt Socindex användes primärt. Sökningen genomfördes genom att kombinera ett urval av sökord som skrevs in i de olika databaserna.

Databaserna möjliggjorde avancerad sökning där peer-reveiew, som innebär att artikeln är refereegranskad av sakkunnig (Thörn, 2002), fanns som ett av flera möjliga kriterier vid sökning. Samtliga genomförda sökningar innefattade detta kriteriet. Följande sökord användes mest frekvent vid sökningar på Ebsco och genererade användbara artiklar: genus, social, gender och social work. Att använda svenska och engelska sökord var ett medvetet val som gjordes för att sökningen skulle resultera i nationella såväl som internationella artiklar. Genom sökningar på Ebsco skapades en kunskapsbas som användes till vidare sökning genom att hämta referenser från kunskapsbasen. Detta utgjorde litteratursökningens andra del och resulterade i litteratur i form av artiklar och böcker så väl som rapporter och styrdokument.

Som ett tredje och sista steg utvidgades sökandet ytterligare. Olika internetsidor så som socialstyrelsens hemsida och statistiska centralbyråns hemsida bidrog med en god förståelse kring forskningsområdet. En genomgång av tidigare kurslitteratur gav positivt utslag i form av en bredare kunskapsbas. Umeå universitets DiVA portal fungerar som ett medel för publicering av bland annat c-uppsatser vilket utgjorde en inspiration och ett stöd för dispositionen av denna studie. En kontakt togs också med Umeå universitets bibliotek samt Skellefteå stadsbibliotek för att genom kunnig personal söka uttömma ämnet.

1.7 Arbetsfördelning

Arbetet med denna studies alla delar har genomförts av båda författarna vilket innebär att inget har utförts av en författare utan hjälp av den andra eller att den andra varit närvarande. En ansvarsfördelning av alla kapitel har gjorts som innebär att en författare har huvudansvar att presentera och försvara just det kapitlet vid opponering. Emma ansvarar för kapitel 1. **Inledning**, 3. **Tidigare forskning**, 5. **Empiri** och 6. **Analys**. Elin ansvarar för kapitel 2. **Forskningsdesign**, 4. **Teori och begrepp** och 7. **Slutdiskussion**.

2 Forskningsdesign

2.1 Metodval

Tidigt under arbetet började vi fundera på vilken vetenskapsteoretisk utgångspunkt som skulle vara ledstjärna i vår forskning och våra tankar drogs till två grundläggande begrepp som påverkar all forskning, nämligen ontologi och epistemologi. Inom ontologin inriktar vi oss mot en modern form av idealism som innebär att det är omöjligt att uppnå en sann kunskap om världen eftersom att all kunskap är socialt konstruerad. Den idealistiska inriktningen framträdde tydligt utifrån vårt val av teorier som delvis utgår från sociala konstruktioner på en mikro- och mesonivå. Som den epistemologiska inriktningen valdes rationalismen, vilken menar att viss kunskap är medfödd så som språket i form av behovet av kommunikation. Rationalismen knyter också an till valda teoribildningar genom människans sätt att skapa förståelse med hjälp av språket (Patel & Davidsson, 2003). Studien utgår till viss del ifrån ett hermeneutiskt synsätt med utgångspunkt i de ontologiska och epistemologiska inriktningarna. Denna undersökning ämnar skapa en grundläggande förståelse för ett mindre undersökt område och grunden i det hermeneutiska synsättet ligger i tolkningen av texter för att skapa mening och förståelse (Blom, Morén & Nygren, 2006). Forskarens förståelse och den sociala kontexten spelar en avgörande roll inom detta synsätt (Bryman, 2011) vilket på många sätt gör den relevant för denna studie.

En abduktiv forskningsansats valdes för denna studie. Abduktion utgör en process som inleds med en induktiv ansats och avslutas med en deduktiv ansats (Sohlberg & Sohlberg, 2009).

Det är vår mening att ett induktivt angreppssätt kan resultera i för stora och spridda mängder material (Sohlberg & Sohlberg, 2009). Detta ville vi undvika dels på grund av den begränsade tiden som fanns till att skapa ordning i och analysera materialet men vi ville också nå kärnan i ämnet så tidigt som möjligt vilket kan vara svårt vid behandling av stora datamängder. Vi anser att en deduktiv ansats genom sin teoretiska grund kan riskera att skapa en klyfta mellan forskare och objekt vilket kan resultera i förlorad eller förvrängd empiri, något som vi verkligen ville kringgå. Valet av en abduktiv ansats föll sig därför naturligt eftersom "...det inte låser forskaren i så hög grad vilket kan bli fallet om man arbetar strikt deduktivt eller induktivt" (Patel & Davidsson, 2003, s. 24). Vid insamlandet av empiri har vi inte haft någon teoretisk utgångspunkt och materialet förväntas inte heller generera en teori utan istället prövas mot relevanta teorier, på det viset sker en abduktiv process.

Studien tar sin utgångspunkt i en kvalitativ forskningsmetod eftersom den brukar vara mer inriktad på ord än siffror. Bryman (2011) menar att en kvalitativ forskningsmetod brukar innefatta vissa kriterier. En induktiv ansats används vanligen vid kvalitativa studier och den abduktiva ansatsen som vi valt inkluderar induktion. Den kunskapssökande hermeneutiska ståndpunkten är tolkningsinriktad och idealismen indikerar en konstruktivistisk ontologisk ståndpunkt och båda är frekvent förekommande inom det kvalitativa forskningsområdet (Bryman, 2011). Övriga kvalitativa inslag i studien är valet av insamlingsmetod nämligen intervjuer, observationer och case (Bryman, 2011). Datainsamlingen sker med andra ord främst genom språklig utsago med syfte att förstå det som analyseras (Fejes & Thornberg, 2009) vilket är det vi strävar efter.

2.2 Genomförande

Uppsatsämnet fann vi på hemsidan för en kommun i en medelstor stad i ett tidigt skede och via växeln bad vi att kontaktpersonen inom ämnesområdet skulle ringa upp oss. Vi ville ställa frågor bland annat om vilken tanke kommunen hade kring området och vilket stöd och hjälp de kunde erbjuda om vi valde att forska i ämnet. Under tiden som vi väntade på svar från kontaktpersonen påbörjade vi litteratursökningen. Genom att skapa en viss kunskapsöversikt kunde vi precisera intresseområdet och formulera ett syfte. Vi spekulerade i detta skede kring att utföra intervjuer, observationer och case med intentionen att dessa skulle komplettera varandra och ge oss en så rättvis bild som möjligt av genusaspekten. Detta försök att kontrollera resultatens giltighet kallas för triangulering och är delvis ovanligt men ändå genomförbart inom kvalitativ forskning (Bryman 2011). När kontaktpersonen hörde av sig kände vi oss än mer säkra på ämnesvalet då det blev tydligt att kommunen skulle samarbeta och stötta oss på alla tänkbara vis. Vid denna tidpunkt började skrivprocessen genom det PM som skulle lämnas in till handledaren. När vi mötte handledaren och fick vårt ämnesval bekräftat kunde vi ta de steg som krävdes för att samla in empiri. Vi fick intervjuguide (Bilaga 1), informationsbrev, samtycke och case-beskrivningar (Bilaga 3 & 4) godkända av vår handledare och lämnade sedan ut dessa till kontaktpersonen som i sin tur skulle ge dem till sex respondenter. Samtycket inhämtades löpande från samtliga deltagare vid första mötet med dem.

Urvalsramen för vår undersökning består av alla individer som vid undersökningens genomförande arbetade som socialsekreterare på Individ- och familjeomsorgen i den undersökta kommunen samt de klienter som sökte och tog emot stöd vid Individ- och familjeomsorgen. Urvalet skedde genom ett icke-sannolikhetsurval i form av ett snöbollsurval (Bryman, 2011). Genom vår kontaktperson blev vi refererade till de socialsekreterare inom Individ- och familjeomsorgens avdelning för försörjningsstöd som kunde tänka sig att delta i

undersökningen. På samma sätt fick vi möjlighet att genomföra observationer av ett möte med en kvinnlig klient och en manlig klient då en handläggare hade rätt förutsättningar och möjligheten att låta oss delta. Ytterligare en observation av ett möte mellan tre socialsekreterare som diskuterade en kvinnlig och en manlig klient genomfördes. Detta kännetecknar ett snöbollsurval i form av en individ som refererar oss vidare och ett bekvämlighets urval i den bemärkelsen att vi får acceptera de som genom vår kontaktperson görs tillgängliga för oss (Bryman, 2011). Vi har inte fått något bortfall då alla respondenter som presenterats för oss har tackat ja och deltagit i hela studien.

Vi har valt att använda oss av tre kvalitativa datainsamlingsmetoder i form av kvalitativa intervjuer, observationer och case. Syftet med intervjuerna var att få ta del av socialsekreterarnas subjektiva syn på genus i relation till deras klienter, vilket karaktäriserar en kvalitativ intervju (Billquist, 1999). Intervjuguiden (Bilaga 1) har utformats med hjälp av övergripande teman och enstaka frågor i syfte att vara semi-strukturerad (Bryman, 2011). Personerna som intervjuades var av olika kön och ålder, de hade olika mycket erfarenhet och inriktningar inom Individ- och familjeomsorgen men arbetade alla under enheten försörjningsstöd. Sju respondenter intervjuades men bara sex av dem innefattades av vår urvalsram och därmed användes bara sex intervjuer i empirin. Den sjunde personen hade en annan yrkesroll och var därmed inte relevant för studien. Intervjuerna genomfördes på respektive respondents kontor av praktiska skäl såväl som för att skapa en avslappnad atmosfär. Samtliga intervjuer spelades in med diktafon efter att respondenten tillfrågats om det gick bra. Syftet med att använda diktafon var att minska eventuell förvrängning av materialet på grund av minnesfel. Intervjuerna genomfördes under samma dag vilket kan ses som positivt ur den aspekten att respondenterna inte hann samtala med varandra om frågorna och därmed skapa förberedda svar.

De observationer som vi utfört ägde rum under ett kort tidsspänn och ämnar så som Bryman (2011) uttrycker att ge en bild av den kultur som råder inom Individ- och familjeomsorgen i relation till genus. Formen som vi valt för vår observation är en öppen observation som kallas för ”reportern”. Det är en av fyra modeller för observationer och innebär att de som observeras är medvetna om forskarens närvaro även om denne inte medverkar i samtalet (Billquist, 1999). Observationen (Bilaga 2) har också styrts av vissa teman som kan relateras till intervjuguiden (Bilaga 1) och har genomförts i rum inom Individ- och familjeomsorgens lokaler. Mötet mellan socialsekreterarna observerades först och de övriga två observationerna skedde några dagar senare och i direkt åtföljd. De socialsekreterare som observerats har inte deltagit i intervjuer eller case. Observationerna spelades inte in men antecknades av författarna under tiden som observationen genomfördes.

Som ytterligare insamlingsmetod har vi valt att använda oss av case-beskrivningar (Bilaga 3 & 4) som är en form av vinjetteknik. Det innebär att respondenterna fick ta del av en beskriven situation som efterföljdes av några frågor (Bryman, 2011). Vi valde att utarbeta två identiska case med undantag från huvudpersonen där könet skiljer sig åt. Tre case med en kvinnlig huvudrollsinnehavare och tre case med en manlig huvudrollsinnehavare delades ut till våra sex respondenter, det vill säga alla intervjupersoner. Alla case innehöll samma fem frågor som respondenterna förväntades svara på. Respondenterna fick en dryg vecka på sig att läsa igenom och svara skriftligt på casen.

Observationerna sammanfattades, intervjuerna transkriberades och casen inhämtades, allt material genomsöktes löpande efter nyckelbegrepp. Vi valde att analysera materialet utifrån nyckelbegrepp som frekvent förekommit i empirin.

Begreppen generade övergripande teman som försökte fånga essensen i empirin och kan på ett eller annat sätt relateras till studiens syfte och frågeställningar. Teman utgjorde grund för analys mot valda teorier.

2.3 Etiska överväganden

Denna studie förhåller sig till de forskningsetiska principer som samhällsvetenskapliga forskningsrådet antagit i mars 1990 (Vetenskapsrådet, 2002). En diskussion kring nyttan och riskerna med studien har ägt rum sedan den först kom på tal. De risker som lades upp för diskussion berörde först och främst observationerna som involverade en direkt kontakt med klienten eftersom denne befinner sig i en utsatt situation. Klienten är i ett underläge i maktfördelningen gentemot socialsekreteraren vilket kan göra klienten rädd för att tacka nej till något som socialsekreteraren föreslår, exempelvis att delta i en observation. Socialsekreteraren försökte avhjälpa detta genom att försäkra klienten om att deltagandet var frivilligt och inte skulle kunna påverka deras beslut om bistånd på något sätt. Vi försökte också undvika att tillföra mer press på klienten genom att inte vara närvarande när denne tillfrågades om deltagande eftersom detta skulle kunna göra det svårare för klienten att tacka nej. De fördelar som undersökningen kan medföra involverar klienterna och socialsekreterarna på flera olika nivåer. Socialsekreterarnas arbete kan utvecklas och de kan få bättre verktyg i mötet med klienten ur ett genusperspektiv. Klienternas rättigheter till ett jämställt bemötande belyses och utforskas vilket också kan ge dem ett bättre bemötande ur ett genusperspektiv.

Studien förhåller sig till fyra forskningsetiska huvudkrav nämligen: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Bryman, 2011) på ett relativt strikt sätt. Informationskravet eftersträvades genom ett uttömmande informationsbrev som lämnades ut till studiens deltagare innan datainsamlingen. Brevet innefattade information om studiens syfte och om att deras deltagande var frivilligt samt kunde avbrytas närhelst de önskade (Vetenskapsrådet, 2002). Intentionen till en början var att utforma olika informationsbrev till socialsekreterarna och klienterna. Möjligheten att genomföra observationerna i klientmötet kom dock mycket plötsligt vilket resulterade i att vi använde samma informationsbrev och att vi samtidigt gav klienterna en muntlig förklaring till dess betydelse.

Enligt Vetenskapsrådet (2002) ska forskaren inhämta samtycke från undersökningens samtliga deltagare vilket vi gjorde genom att lämna ut samtyckesblanketter till samtliga respondenter tillsammans med informationsbrevet. Socialsekreterarna fick sin samtyckesblankett några dagar innan datainsamlingen påbörjades. Klienterna fick sin samtyckesblankett just innan observationen skulle påbörjas och vi gav klienterna en förklaring vad samtycket innebar samt en stund att fundera över sitt deltagande innan de skrev på och vi samlade in dem. Socialsekreterarnas blanketter samlades in vid första mötet med dem. Konfidentialiteten för socialsekreterarna såväl som för klienterna kunde skyddas via åtgärder från författarna bland annat genom att materialet avidentifierades. Materialet förvarades på ett sådant vis att utomstående ej kunde få tillgång till det och på så sätt förhöll vi oss till konfidentialitetskravet. Insamlat datamaterial användes för just denna studie och hade därefter fyllt sin funktion och förstördes i enlighet med nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2002).

2.4 Metodkritik

Kvalitativ forskning har stundvis kritiserats för att vara överdrivet subjektiv, svår att generalisera/replikera och för en bristande transparens (Bryman, 2011).

Vi valde trots detta en kvalitativ metod då vi söker förstå ett fenomen snarare än att förklara det. Det är vår mening att en kvalitativ metod fyller den funktionen till skillnad mot den kvantitativa metoden som är mer förklarande (Fejes & Thornberg, 2009). Gällande val av ansats finns nackdelar med en induktiv så väl som en deduktiv ansats men även vid nyttjande av en abduktiv ansats kan vissa risker skönjas. Det initiala induktiva angreppssättet kan aldrig ske utan en viss förståelse inom ämnet. Detta kan resultera i att forskaren utesluter alternativa tolkningar och under den deduktiva fasen verifierar sina hypoteser skapade från den egna förståelsen (Patel & Davidsson, 2003) vi menar dock att denna ansats är bäst lämpad för studiens syfte.

Vi är medvetna om att icke sannolikhetsurval medför en viss problematik men vi anser att forskningsområdet är ytterst relevant i dagsläget och genom denna form av urval fick vi möjlighet att utforska området. Vi har valt att göra en redovisning för hur organisationen som vi undersöker ser ut vilket underlättar jämförandet med andra likvärdiga organisationer. Det kan förekomma en lokal kultur men samtidigt har organisationer av detta slag samma riktlinjer att förhålla sig till vilket medför en viss jämförbarhet. Ytterligare ett rimligt antagande är att alla organisationer av detta slag bör påverkas av den svenska kulturen vilket i sig stärker möjligheten till analytisk generaliserbarhet (Kvale & Brinkmann, 2009). Generaliserbarheten inom kvalitativ forskning kan också säkras på annat sätt nämligen genom teori och inte population (Bryman, 2011), som vi diskuterar senare i studien i relation till extern validitet. Den externa reliabiliteten har eftersträvat men vi har valt att beskriva endast genomförandet av studien och inte vår roll i mötet med respondenterna. Vi skulle kunna beskriva vår roll tydligare för att förenkla replikerbarheten för andra forskare men det är vår mening att detta inte är relevant för forskning som bedrivs på en grundläggande nivå.

Inom studien förekommer tre olika datainsamlingsmetoder mot bakgrund i begreppet triangulering. Fördelen med triangulering är att trovärdigheten i insamlat material kan kontrolleras mot varandra (Bryman, 2011) medan en nackdel är att vi riskerar att bara skrapa på ytan och inte komma åt någon djupare förståelse. Vi menar att då området inte är så väl utforskat så är detta ett bra sätt att få en grundläggande förståelse.

En semi-strukturerad intervju ligger i gränslandet mellan en strukturerad och en ostrukturerad intervju (Bryman, 2011). Möjligen skulle en strukturerad intervju kunna öka vår förståelse för ämnet som vi undersöker men den semi-strukturerade intervjun fungerar enligt vår åsikt bättre i syfte att få en grundläggande förståelse. Att respondenterna är medvetna om forskarens närvaro medför alltid risken att de ändrar sitt beteende med syfte att presentera sig i ett bättre sken. Det var dock inte praktiskt möjligt för oss att inte vara synliga men vi anser att observationerna ändå kan ge värdefull information. Vårt beslut att inte vara deltagande var stundvis svårt att genomföra och kan möjligen ha fungerat hämmande. Vårt deltagande hade möjliggjort att vi ställde frågor och därmed ökade förståelsen men vi anser att vår inblandning hade förstört den naturliga processen än mer. Riskerna med att välja den formen av vinjeteknik som vi gjort är att respondenterna samtalar med varandra och mer ingående förstår vad vi undersöker samt ändrar sina svar för att resultaten ska bli mer kompatibla med rådande normer och värderingar inom samhället. Vi vidtog åtgärder för att minimera risken att de samtalar med varandra och anser därför att insamlingsmetoden var relevant då det gav möjligheten att använda triangulering men också för att öka förståelsen.

Vid kvalitativ forskning får ofta författaren en mer avgörande roll för hur materialet presenteras vilket vi är medvetna om. Det är inte orimligt att vi till viss del är styrda av våra föreställningar, kunskapsområden och erfarenheter.

Val av teorier, vilken empiri som presenteras och hur den presenteras samt analys av materialet har troligen påverkats av oss som författare. Detta kan vara en nackdel genom att visst material går förlorat tillsammans med vissa analytiska aspekter utifrån valet av teorier samtidigt som det kan vara en fördel. Våra kunskaper och erfarenheter kan hjälpa och guida oss till att verkligen hitta kärnan i materialet.

2.5 Reliabilitet och validitet

Vi har valt att använda de mer generella begreppen för reliabilitet och validitet men med en alternativ tolkning för att anpassa dem till kvalitativ forskning (Bryman, 2011).

Vi är medvetna om att det vid observationer kan vara svårt för olika observatörer att inta samma utgångspunkt, vilket är viktigt för den interna reliabiliteten. Vi har båda haft möjlighet att delta under all insamling av empiri och vi har valt att genomföra analysen av materialet tillsammans. Detta har vi gjort för att vi båda ska vara väl insatta i arbetet men också för att minimera risken för en olikartad utgångspunkt vid moment av datainsamling. På så sätt har vi säkrat vår samstämmighet och därmed även den externa reliabiliteten. Vi har använt oss av samma observationsguide (Bilaga 2) i syfte att trygga validiteten (Bryman, 2011). Respondentens roll kan också vara avgörande för undersökningens validitet och de som är medvetna om att de observeras kan förändra sitt beteende för att framstå i bättre dager. Denna problematik är inte okänd för oss men vi menar att risken att validiteten sjunker uppvägs av möjligheten att få mer empiri att jämföra mot varandra. Vi gav varje intervjuperson möjligheten till respondentvalidering genom att ta del av en sammanfattning av vad de sagt samt det slutgiltiga forskningsresultatet i syfte att stärka validiteten (Bryman, 2011).

Genomförandekapitlet innehåller en noggrann redogörelse för varje steg i forskningsprocessen med syftet att säkra den externa reliabiliteten och göra det möjligt att replikera undersökningen. Vi är medvetna om svårigheterna med extern reliabilitet inom kvalitativ forskning då de sociala sammanhangen är föränderliga och omöjliga att frysa för att forskningen ska kunna återskapas i samma social situation. Vi har valt att ta de åtgärder som vi kan för att möjliggöra någon form av replikation. Vi har försökt hindra att våra tolkningar skiljer sig på en grundläggande nivå genom att vara med om och uppleva hela processen tillsammans. Det är känt för oss att det kan vara svårt att uppnå en extern validiteten vid icke-sannolikhetsurval eftersom att dessa former av urval försvårar generaliseringen. Den analytiska generaliseringen kan uppväga detta tillsammans med det faktum att analysen också kan göras mot teorier (Bryman, 2011).

Triangulering kan fungera som ett skyddsnät genom att kontrollera att den information som forskaren analyserar stämmer överens med de observationer som gjorts. Det kan i sin tur öka den interna validiteten (Bryman, 2011) och bekräfta valet av tre insamlingsmetoder.

3 Tidigare forskning

Området som denna studie behandlar är i ordets rätta mening inte ett väl utforskat område men det finns tidigare studier att tillgå som på något sätt berör socialsekreterare, klienter, genus och socialt konstruerade roller.

Fahlgren och Sawyer (2011) konstaterar genom sin studie av en grundbok för svenska socionomstudenter att ett segregationsskapande tankesätt är genomgående. I boken talar man ofta om socialarbetarna som vi och klienterna får inta rollen som dem.

De menar att socionomstudenter blir indoktrinerade i detta tankesätt vid ett tidigt skede och att detta sedan följer med studenterna ut i yrkeslivet.

Denna studie ämnar undersöka könsskillnader hos klienter. Ett mer granskat område är dock att undersöka könsskillnader hos socialsekreterarna. Tidigare forskning visar att socialt arbete är en kvinnodominerad arbetsarena. Männerna som söker sig till detta yrke är ofta i numerärt underläge och möter en arbetsplats ledd av kvinnor. Forskarna spekulerar om männen som söker sig till socialt arbete besitter en högre grad empati än män som inte arbetar inom socialt arbete (Myers, 2010). Socialsekreterarens kön kan också ha en avgörande inverkan på beslut om stöd då denne ofta låter sin egen könsroll påverka beslut rörande klienten (Kullberg & Fäldt, 2008).

En omfattande undersökning på uppdrag av socialstyrelsen visar på skillnader i handläggningen av ärenden rörande bistånd inom enskilda kommuner såväl som kommuner emellan. Det framträder skillnader i bidragsbeloppets storlek, i vilka ärenden som får bifall alternativt avslag samt i väntetid för klienten innan denne får träffa en handläggare. Undersökningen belyser följande som viktiga orsaker till de framträdande skillnaderna ”handläggarnas karakteristiska, erfarenheter och attityder...” (Hydén, Kyhle Westermarck & Stenberg, 1995, s.27). En engelsk undersökning visar att lokala kontexter skapas och påverkar socialarbetarens sätt att jobba med sina klienter. Dessa lokala kontexter är direkt kopplade till kön och författarna hävdar att den lokala synen på manligt och kvinnligt skapar kontexten. Konstruktionen kan påverka arbetet negativt men den kan samtidigt ändras genom klientens beteende (Scourfield, 2006). Forskning visar att handläggares syn på män och kvinnor skiljer sig i den mening att män tillskrivs mer trovärdighet än kvinnor vilket resulterar i att kvinnor ofta måste hävda sig och sin rätt (Mik-Meyer, 2011). Skillnaderna ligger inte bara på handläggarnivå men också på klientnivå. Tydliga olikheter kan skönjas genom vad män och kvinnor söker bistånd för och i vilken situation de befinner sig. Kvinnor är oftare ensamstående föräldrar medan männen oftast har fler sociala problem utöver arbetslösheten (Socialstyrelsen, 2004). Könsskillnaderna och diskriminering bland klienter men också mellan socialsekreterare förstärks på många sätt genom språket. Ett sexistiskt språk kan reproducera roller och underbygga fördomar (Else & Sanford, 1987).

Studier visar också att kvinnors chans att motta hjälp är högre än för män (Eagly & Crowley, 1986). Detta kan i sin tur bero på att kvinnor är mer villiga att söka hjälp än män (Kullberg, Skillmark, Hertz, Fäldt & Wallroth, 2012). Samtidigt som kvinnor har större chans att få hjälp så finner de också större tillfredsställelse i att motta hjälpen än vad män gör. Båda könen kan dock känna sig hotade av att ta emot hjälp men reagerar olika på situationen. Kvinnor försöker höja sina prestationsnivå medan män tenderar till att inta en passiv roll (Fiala, Giuliano, Remlinger & Braithwaite, 1999). Hjälpen som riktas till kvinnor skiljer sig från den typen av hjälp som män mottar. Kvinnor får mer ofta hjälp med bidrag utöver normen så som stöd i föräldrarollen och hjälp hos psykoterapeut. Män får oftast bidrag inom normen men summorna som utbetalas till dem överstiger oftast summorna som utbetalas till kvinnor inom normen (Gunnarsson, 1998). Vidare visar studier på att kön spelar en avgörande faktor när beslut om att ge hjälp ska fattas (Fiala, Giuliano, Remlinger & Braithwaite, 1999).

4 Teori och begrepp

4.1 Sociologiska teorier

Giddens och Griffiths (2007) definierar det omfattande ämnet vilket involverar majoriteten av de teorier som omnämns i detta kapitel enligt följande ”*Sociologi* är läran om människans sociala liv och av grupper och samhällen” (s.23). Sociologin studerar med andra ord avgörande, samverkande faktorer inom samhället som påverkar individen och dess handlingar och fungerar tvingande såväl som möjlighetsskapande (Brante, 1998). Detta betyder att samhället har en inverkan på individen och den enskilde har en inverkan på samhället. Kunskaper och tidigare upplevelser reproducerar den social verkligheten som i sin tur formar individen och på så sätt är cirkeln sluten (Giddens & Griffiths, 2007). Individens handlande styrs på en objektiv såväl som en subjektiv nivå, dels genom den objektiva inverkan som samhället har på personen men också genom dennes subjektiva skäl och motivation till handling (Brante, 1998). Sociologin ämnar analysera och skapa förståelse för dessa handlingar eftersom de inte är slumpartade. De möjliggör genom sitt analyserande synsätt en mer djupgående tolkning av individens handlingar genom att sätta dem i relation till större frågeställningar (Giddens & Griffiths, 2007).

Sociologin har genererat teorier som berör ämnen så som individen och samhället samt relationen mellan dessa två. Teoribildningarna har klassificerats i tre nivåer nämligen meso-, makro- och mikronivå. Mesonivån innefattar institutioner och organisationer samt relationer mellan dem medan makronivån omfattar en samhällsnivå. Mikronivån består av individer och relationer mellan dem (Lindqvist & Nygren, 2006).

Social konstruktivism är en sociologisk teoribildning med den övergripande utgångspunkten att människan genom sin sociala förmåga ger verkligheten mening (Ekegren, 1998). Ursprungligen är människan en social varelse som föds in i en redan konstruerad värld av kultur och språk (Helkama, Myllyniemi & Liebkind, 2000). Socialkonstruktivismen tillbakavisar tanken om en objektiv verklighet. Språket hjälper människan att skapa sin omgivning och samhällets förhållanden ses vara frukten av människans definitioner av världen. Verkligheten ligger, med andra ord, i människans definition av den (Ekegren, 1998) och konstrueras i medvetandet som är beroende av social interaktion. Genom att skapa en förståelse för den verklighet som uppstår i relationen mellan människor kan också en förståelse för människan i sig tydliggöras (Helkama, Myllyniemi & Liebkind, 2000).

De konstruktioner som råder i samhället skapar en scen för det sociala arbetet genom kulturella förståelseramar, värderingar och normer. Klienten, socialsekreteraren och arbetsplatsen som helhet styrs av dessa förståelseramar och bidrar till att påverka dem. En social kontext skapas på så sätt mellan människor som befinner sig i olika situationer. Uppfattningen av verkligheten kan variera mellan olika personer även om människor med hjälp av språket kan hitta en gemensam definition av verkligheten som sedan antas som en sanning och skapar en social kontext. När denna gemensamma syn skapats används den som utgångspunkt och norm samt reproduceras av samhället genom att dess innevånare lever i enighet med den (Payne, 2002).

Precis som inom social konstruktivism, spelar språket en avgörande roll inom den symboliska interaktionismen där symboler är ett nyckelord. Symbolerna står ofta för något annat än de initialt förefaller, nämligen vad individen faktiskt menar när denne kommunicerar eller reflekterar (Giddens & Griffiths, 2007).

Dessa symboler skapas när ett ord eller en gest får bära samma mening för en individ och dess nära omgivning (Trost & Levin, 2010) och benämns därmed som en signifikant symbol. Människans förmåga att bilda samhällen ligger i möjligheten att kommunicera med varandra och de signifikanta symbolernas syfte är att underlätta kommunikationen (Engdahl & Larsson, 2006). Genom språket blir individen medveten om den egna personen som denne betraktar genom andra människors ögon (Giddens & Griffiths, 2007). Personligheten utvecklas med andra ord genom ett ömsesidigt utbyte av symboler med omgivningen (Dingstad, 1998). Den sociala interaktionen reskonstruerar symbolerna i en konstant skapande process och det är just denna process som konstruerar förväntningar på samspelet. Den sociala interaktionen är på så sätt norm-skapande och underlättar samförstånd, vilket är kritiskt eftersom kommunikation är grunden för förståelse mellan människor (Engdahl & Larsson, 2006). Symboler behöver inte vara endast språkliga utan kan även bestå av gester och bära en mycket stark symbolisk innebörd. Människans möte med varandra innebär ett konstant utbyte av symboler och individen söker ständigt efter den bakomliggande meningen i dem (Giddens & Griffiths, 2007). Den symboliska kommunikationsprocessen sker via tre ömsesidigt påverkande komponenter som Engdahl och Larsson (2006) beskriver enligt följande:

- 1, En individ och dennes gest (kallad "initial gest"), som signalerar vad han eller hon planerar att göra.
- 2, En respons på gesten av en annan person (kallad "anpassningsrespons") som uppvisar en tolkning av den förstnämnda gesten och på så sätt ger den en betydelse.
- 3, Fullbordandet av den givna sociala handlingen som initierades av den första individens gest, dvs. själva resultatet av handlingen (s.106).

När denna kommunikationsprocess är lyckad så uppnås ett samförstånd. Ytterligare ett viktigt begrepp inom den symboliska interaktionismen är "definitionen av situationen" vilket betyder att människans verklighet skapas utifrån dennes uppfattning av den och att detta styr den enskildes beteende (Trost & Levin, 2010).

Symboler blir till antaganden vilka människor agerar utifrån tron att det är den korrekta tolkningen och dessa så kallade bakgrundsförväntningar kan påverkas av kontexten inom vilken symbolerna skapats. Av denna anledning kan symboler återskapas, vilket också innebär att negativt laddade symboler så som asymmetriska maktförhållande reproduceras (Engdahl & Larsson, 2006). Människan är inte med det sagt tvångsmässigt styrd av bakgrundsförväntningar utan har möjlighet att med sitt medvetande styra sitt agerande. Medvetandet skapas och förfinas genom kommunikation som låter människan sätta sig in i en annan persons situation vilket kallas för rollövertagande (Helkama, Myllyniemi & Liebkind, 2000). Rollövertagandet skapar indirekt empati hos den enskilda individen genom dess symboler och samhällets symboler. Genom samhällets symbolik kring empati för sina medborgare möjliggörs socialt arbete (Trost & Levin, 2010).

Ovan har människans behov av kommunikation berörts, vilket ytterligare kan utvecklas genom rollteorin som innefattar mellanmänsklig interaktion. Individens identitet formas genom att denne speglar sig i omgivningen och via de roller som denne tillskrivs. I grunden har människan ett grupptillhörighetsbehov som medför vissa förväntningar från gruppen beroende på medlemmens position/positioner; Utifrån dessa förväntningar påverkar gruppen den enskildes beteende. Inom rollteorin används fyra grundläggande begrepp nämligen position, förväntning, roll och beteende. Medlemmarna i en grupp har alla en eller flera positioner som står i relation till varandra. Varje position medför vissa normer som gruppmedlemmarna förväntas agera och bete sig efter. Dessa tre begrepp resulterar i en roll (Trost & Levin, 2010).

Roller styr till viss del en individs sätt att vara och att uppföra sig samtidigt som varje roll stärks av andra människors förväntning på rollutövaren (Payne, 2002). Genom att helhjärtat ingå i en roll med de förväntningar som ställs på den kan individen ta emot de attityder som riktas mot rollen och därmed agera korrekt utifrån rådande normer (Engdahl & Larsson, 2006). Det finns olika typer av roller, vissa är tillskrivna och kan inte påverkas så som könstillhörighet och etnicitet medan andra roller är förvärvade genom exempelvis en bedrift (Helkama, Myllyniemi & Liebkind, 2000).

När rollutövaren agerar utifrån de förväntningar som ställs på positionen uppstår ett rollkomplimentarie samtidigt som icke kompatibla roller skapar en rollkonflikt (Payne, 2002). Varje yrkesroll innefattar en viss motstridighet mellan de förväntningar som ställs på rollen vilket gör att rollkonflikter lätt kan förekomma. Rollkonflikter kan exempelvis uppstå inom socialt arbete när förväntningar om hjälp från klienten inte överensstämmer med kraven som ställs från organisationen (Røkenes & Hanssen, 2007). Det är inte alltid som de förväntningar som ställs på rollen framträder tydligt för rollutövaren och detta kallas för rollambiguitet. Inom socialt arbete kan det medföra problem i klientrelationen när socialarbetaren skiljer på sina egna värderingar och attityder från de som yrket kräver i syfte att vidhålla en professionell framtoning (Payne, 2002).

Det finns skilda roller med tillhörande normer, föreställningar och förväntningar för män och kvinnor. Dessa så kallade könsroller medför tydliga förväntningar och krav på respektive part. De individer som lever upp till könsrollen bemöts med gillande från omgivningen samtidigt som de som inte lever upp till förväntningarna bemötas med ogillande och ”bestraffningar” av olika slag (Holter, 1973).

4.2 Feministiska teorier

Feminismen är ett samlingsbegrepp för ett flertal olika teorier med utgångspunkten att kvinnor, inom de flesta områden, befinner sig i underläge gentemot mannen. Detta underläge framträder tydligt i fyra olika samhällsgrenar. Inom den politisk/ekonomiska grenen lyser kvinnor med sin frånvaro i riksdagen såväl som i andra maktbärande positioner. Kvinnorna återfinns där frågor som berör vård och omsorg behandlas. Familjegrenen visar att kvinnor har börjat arbeta mer utanför hemmet samtidigt som män börjat arbeta mer inom hemmet. Utvecklingen sker inte i en jämn takt och kvinnan bär fortfarande det huvudsakliga ansvaret för hemmet samtidigt som hon förvärvsarbetar. Den tredje grenen består av kulturell nedvärdering av kvinnor som framträder genom att mannen utgör normen i samhället och att kvinnor objektifieras i media. Den sista grenen berör våld mot kvinnor och sexuellt utnyttjande av kvinnor. Det är främst kvinnor som driver dessa frågor i riksdagen och maktfördelning framträder tydligt genom samhällets sätt att bemöta de våldsutsatta (Gemzöe, 2002).

Hertz och Kullberg (2012) presenterar tre olika perspektiv genom vilka genus inom det sociala arbetet kan förstås. Det första perspektivet benämns som rättighetsperspektivet och vilar på en grund i skapandet av rättsliga regler och normer som förespråkar lika möjligheter för kvinnor och män att forma sina egna liv. Det feministiska perspektivet definieras enligt följande ”Perspektivet är en förståelse om att män som grupp och deras dominans över kvinnor på en strukturell och individuell nivå skapar problem för kvinnor och att denna kunskap bör vara utgångspunkten för de insatser som görs” (s. 114). Det sista perspektiv som presenteras är det pedagogiska perspektivet som berör utvecklingen av det sociala arbetet på en praktisk nivå.

Socialarbetaren ska kunna reflektera över sitt arbete, söka ny kunskap om bland annat genus och slutligen applicera denna kunskap i mötet med klienten. Dessa perspektiv som presenterar det aktuella läget i dagens genusforskning ämnar skapa en jämlik behandling av kvinnor och män (Hertz & Kullberg, 2012).

En uppdelning som finns att skönja inom feminismen rör frågan om män och kvinnor är lika eller olika. För feminismen innebär det ett ställningstagande som Freedman (2003) uttrycker enligt följande: ”Enkelt uttryckt handlar debatten om huruvida kvinnor skall kämpa för att bli lika män eller om de skall uppvärdera sin skillnad från män” (s.17). Dessa olikheter kallas för likhets- respektive särartsfeminism och framför olika syn på män och kvinnor samt hur jämställdhet ska främjas. Likhetsfeminismen menar att män och kvinnor i grunden är lika och att samhället formar individen efter givna könsroller (Hydén & Månsson, 2006).

Civilisationen konstruerar därmed könsrollerna och försätter kvinnan i en i en roll som är underlägsen mannen (Freedman, 2003). Förändring måste därav ske hos samhället och en individ ska inte styras av sitt kön utan av de egenskaper som denne besitter samt kunna fatta beslut därefter (Hydén & Månsson, 2006). Hertz och Kullberg (2012) pekar på två feministiska perspektiv som grundar sig i likhetsfeminismen, nämligen konstruktivistisk feminism och reifikation. Den konstruktivistiska feminismen innebär en hög grad av reflektion om samhällets genuskonstruktioner och ett aktivt arbete för att kompensera och motverka dessa konstruktioner. Reifikationen innehar en låg reflektionsnivå då samhället genuskonstruktioner noteras och accepteras som sanningar. Denna inställning kan resultera i att samhällskonstruktionerna reproduceras samt att män och kvinnor inte får den hjälp de behöver utifrån individuella egenskaper. Likhetsfeminismen har på senare år fått mer och mer uppmärksamhet till att nu vara ledande, till skillnad från särartsfeminismen som dominerat under århundraden (Freedman, 2003).

Särartsfeminismen menar att män och kvinnor i grunden är olika och att jämlikhet kan eftersträvas genom att kvinnliga egenskaper får ökad status, med andra ord måste de traditionella värderingarna ifrågasättas (Hydén & Månsson, 2006). Särartsfeminismen delar sig precis som likhetsfeminismen i två feministiska perspektiv i form av biologism och naiv realism. Den absoluta formen av biologism är inte vanligt förekommande inom det sociala forskningsområdet men i form av reflekterande särartsfeminism betyder den att det existerar biologiska skillnader hos män och kvinnor. Detta perspektiv menar att kompensation av de biologiska skillnaderna måste ske redan i individens tidiga ålder. Naiv realism utgör oreflekterade antaganden baserade på egna föreställningar om de biologiska skillnaderna hos könen. Dessa antaganden kan i vissa fall även ske inom socialt arbete och blir då vägledande gällande den hjälp som erbjuds klienten (Hertz & Kullberg, 2012). Freedman (2003) riktar viss kritik mot särartsfeminismen då hon menar att accepterandet av biologiska skillnader kommer att stärka synen på ett kön som överlägset. Belyses kvinnliga egenskaper som överlägset positiva så hamnar mannen i underläge och vice versa, vilket innebär att ena parten alltid måste hamna i ett maktunderläge.

4.3 Förståelseram

När beslut om att ge hjälp ska fattas går den hjälpgivande parten igenom en process i två steg. Inledningsvis gör den hjälpgivande personen en bedömning om individen som behöver hjälp har orsakat sitt eget problem eller om problem har uppstått på grund av yttre inverkan. Problemet placeras därmed hos personen som behöver hjälp eller utanför. När denna bedömning gjorts av hjälpgivaren följer en reaktion i relation till personen som behöver hjälp.

Kan problemet placeras hos individen själv väcker detta känslor av ilska hos hjälpgivaren medan problem som ligger utanför individen väcker känslor av sympati. Utgången av denna process har direkt inverkan på beslutet att hjälpa till. I de fall som skulden ligger utanför individen som söker hjälp är sannolikheten större att denne också får motta hjälp (Fiala, Giuliano, Remlinger & Braithwaite, 1999).

4.4 Teorirefleksion

När vi valde sociologiska teorier utslöt vi automatiskt andra teorier bland annat de som involverar biologiska faktorer. Sociologin involverar många olika teorier och de som vi valt att använda i denna studie är klart sociologiskt dominerade. Det är vår mening att denna dominans som kan skönjas tillsammans kommer att utgöra en gedigen förståelseram som vi kan jämföra empiri mot. Sociologin kan ge oss en överblick på ämnet som vi forskar i genom en makro-, meso- och mikronivå. Fokuset på just sociologiska teorier säkrar även en mycket god grundläggande kunskap om valda teorier. Biologiska teorier eller andra teoribildningar hade kunnat bidra med en mer omfattande förståelse för ämnet samtidigt som det riskerar att göra materialet spretigt och svårgreppbart. Kritik som har riktas mot valda teorier ligger i att de inte presenterar lösningar utan bara bidrar med förklaringsmodeller. Detta passar dock denna studie utmärkt eftersom vi söker förståelse som dessa förklaringsmodeller kan hjälpa oss att uppnå. Denna studie är relativt ny i sitt slag och ligger därför på en grundläggande nivå som med fördel kan utvecklas med ett mer lösningsfokuserat arbete.

Vad gäller socialkonstruktivismen menar kritikerna att det finns vissa motsägelser i teorin i form av en uppfattning att allt är subjektivt och skapat ur värdering samtidigt som vissa objektiva begrepp fastslås (Giddens & Griffiths, 2007). Vi tror dock att denna teori kan ge oss en förståelse för hur rollerna socialsekreterare, klient, kvinna och man skapas. Detta anser vi är viktigt för att kunna förstå eventuella skillnader eller likheter i hur klienter bemöts ur ett genusperspektiv. Dessa motsägelser riskerar att påverka oss i vår analys men det är vår mening att det inte kommer att utgöra någon avgörande inverkan på analysen. Den symboliska interaktionismen är också föremål för viss kritik som utspelas i form av stridigheter mellan författarna inom teoribildningen. Det faktum att författarna är så pass oense inom samma teoribildning är intressant men vi har ändå valt att plocka det vi finner relevant ur teorin snarare än att välja en författares vision. Den huvudsakliga kritiken som riktas mot rollteorin ligger i bristen på lösningar. Det handlar om att förklara och förstå rollernas syfte och essens men inte att ifrågasätta dem för att skapa nya lösningar, tankesätt eller arbetssätt (Trost & Levin, 2010). Gällande denna teori kan vi återgå till diskussionen kring syftet att skapa förståelse, utifrån studiens grundläggande nivå eftersträvas inte några lösningar utan endast en förståelse för fenomenet.

När vi studerat feminismen som teoribildning har det framgått tydligt att likhetsfeminismen förespråkats framför särartsfeminismen. Denna inriktning har vunnit mark under de senare åren och författarna till de böcker som använts vid denna studie har tydligt förespråkats likhetsfeminismen. Vi skulle till och med kunna påstå att särartsfeminismen framställs som ytterst förlegad och nästan negativ. Vi har valt att använda oss av båda dessa teorier eftersom vi tror att vi kommer att stöta på båda sätten att tänka under vår studie samtidigt som det är vår mening att ett genusperspektiv lättare kan belysas med båda dessa teorier. De förklarande begreppen hoppas vi ska kunna sprida ytterligare ljus på empirin genom att skapa en ökad förståelse för genus i socialt arbete men också för socialarbetarens position i egenskap av den personen som ger stöd och hjälp.

5 Empiri

Samtliga data inhämtade från alla tre insamlingsmetoder dvs: Intervjuer, case och observationer kommer att redovisas parallellt nedan. Syftet med detta är att data ska komplettera och stödja varandra men också för att minimera repetitioner under redovisningen. Under intervjuerna ombads samtliga respondenter att redogöra för sina huvudsakliga arbetsuppgifter och organisationen som helhet. Alla intervjupersoner är anställda som socialsekreterare men vi fick veta att det vid tiden för intervjun jobbade några få socialhandläggare inom kommunen. Det framkom under intervjuerna att Individ- och familjeomsorgen är indelad i olika avdelningar nämligen familj, vuxna och flyktingmottagningen. De huvudsakliga arbetsuppgifter som beskrivs är att bedöma rätten till bistånd, fatta beslut om bistånd, betala ut pengar, sköta klientkontakter, informera, samverka med andra myndigheter, hjälpa den enskilde ut i försörjning och ta emot flyktingar. Att möta klienter och fatta beslut om bistånd framträder som kärnan i socialsekreterarnas dagliga göromål. Klienterna måste inkomma med en ansökan om bidrag enligt normen eller om de ansöker om stöd utanför normen innan ett beslut kan fattas. Den erfarenhet som respondenterna hade av att arbeta på Individ- och familjeomsorgen inom den undersökta kommunen varierade kraftigt mellan nio månader och 15 år.

Respondenternas sätt att se på deras klienter i relation till kön varierade precis som deras bemötande skiljde sig åt något. Vissa respondenter bemötte klienter olika beroende på kön medan andra bemötte dem lika oavsett kön. Respondenternas tankar kring genus varierade också från person till person vilket ledde till temat **likhet och olikhet**. Samhället och socialsekreterarna har enligt empirin vissa förväntningar på klienterna beroende på kön vilket resulterade i temat **manlig och kvinnligt**.

Temat **likhet och olikhet** tydliggör respondenternas grundsyn på kön, deras tankar kring klienterna samt bemötandet. Under intervjuerna ställdes en fråga som kan relateras till de feministiska teorierna likhetsfeminism och särartsfeminism. Svaren på dessa frågor är starkt kopplade till respondenternas grundsyn på genus. Tre respondenter ansåg att män och kvinnor i grunden är lika medan två respondenter ansåg att de i grunden är olika. Den sjätte respondenten kände sig lite osäker i sin ståndpunkt och menade att män och kvinnor är både lika och olika. Åsikten att män och kvinnor skulle vara lika uttrycker en respondent mycket tydligt enligt följande:

”Ja, jag tror i grunden att ja men vi är alla människor. Vi är väldigt lika, jag tror snarare på det...oavsett så tror jag att det är föräldrarna som styr mycket vad, jag menar fritidsintressen och även i skolan och vad man uppmuntrar hos barn som att du är ju jättebra på att räkna, du ska nog välja något tekniskt, så det tror jag att man påverkas”.

Två av dem som ansåg att könen är olika och att det finns skillnader mellan könen framförde sina åsikter så här

”Nä, alltså jag, i grunden så tänker jag att kvinnor och män är olika... Ja det finns ju klart skillnader både fysiska och psykiska skillnader så eller och dom bör ju få finnas”

”Ja, min personliga uppfattning är nog att kvinnor och män i grunden är rätt olika. Jag vet inte om jag har någon större drivkraft att förändra det kanske snarare att försöka göra någonting bra av det”.

Observationerna antydde en jämn fördelning av dessa tankar om genus samtidigt som casen tippas vågskålen mot att män och kvinnor i grunden är olika.

Respondenternas sätt att se på bemötande sade en del om deras tankar kring klienten och dess kön. Två respondenter betonar vikten av att bemöta klienten där denne befinner sig och att se individen i mötet

"...alltså det är ju inte kön men man tänker ju på vem det är man ska träffa och hur, lite så och så var dom är här och nu och att man inte klumpar på liksom utan att dom får börja prata ..."

Tre respondenter menar att faktorerna som påverkar från klientens sida är personligt i form av exempelvis inställning och bakgrund

"Nej, alltså jag tror inte det har med kön att göra, jag tror inte det, utan det är ju personlighet och vad man är i för situation i livet, det är ju det"

"Nej, alltså jag tycker, ehm, inte, inget sådär manligt och kvinnligt utan det är mer kanske inställning till försörjningsstöd och mer kring bakgrund sådär att det är mycket personbundet tycker jag..."

Under observationerna märkte vi också att bemötandet alternerades beroende på klientens situation och personlighet. En av respondenterna har som utgångspunkt att bemöta och behandla människor lika oavsett kön men menar ändå att denne gör vissa skillnader i behandlingen utifrån en åsikt om att klienterna har olika könsbaserade behov av stöd och hjälp. En respondent menar att denne omedvetet bemöter klienterna olika på grund av kön. Ytterligare två respondenter pekar på att det kan finnas en omedveten faktor, vad gäller genus, som inverkar i bemötandet. Casen och observationerna visar på en vägledande roll hos socialsekreterarna. Kvinnan visas mer förståelse och erbjuder mer vårdande insatser medan männen vägleds genom vårdande insatser i mindre uträkning. Vad gäller de erbjudanden som riktas mot klienterna framkommer det genom casen och observationerna att det visas en större generositet gentemot kvinnorna i vad som erbjuds utöver normen. Majoriteten av respondenterna anser sig dock ha en jämlik syn på könen och menar att det är viktigt att arbeta för att organisationen ska bli mer jämlik. Fördomar kan ändå skönjas inom organisationen

"Enda skillnaden i genus det är väl det att av fysikens lagar har ju tjejer vissa saker som dom behöver mer hjälp med än killar kanske, vad gäller barnbegränsning så är det enklare att fixa det för killar än för tjejer... Barnbegränsning eller att förhindra att någon blir gravid medan man inte har råd att bli gravid, kanske bör göra klart sin planering...Det är väl skillnaden och då tänker jag genus, klart med en tjej jag måste ju ställa frågan första gången."

Grundsynen på genus tydliggjordes vidare genom frågan om organisationen arbetade i enlighet med några riktlinjer gällande genus. Alla respondenter konstaterade att de inte hade vetskap om någon sådan riktlinje utan att de arbetade efter det egna omdömet vad gällde genusaspekten. En respondent erinrar sig efter ett tag att det finns genusriktlinjer inom organisationen men att denne inte har tagit del av dem på grund av tidsbrist. Respondenten konstaterade att organisationens hemsida infattar många riktlinjer men att det är svårt att manövrera sig på sidan och att antalet riktlinjer är otaliga och nästan omöjliga att sätta sig in i.

Frågan om genus inom organisationen berörde huruvida en öppen genusediskussion fördes på arbetsplatsen. Två respondenter svarar att det inte förs en genusediskussion i ordets rätta mening på arbetsplatsen medan två respondenter menade att det samtalas om genus till viss del på arbetsplatsen. En respondent sa att en diskussion fördes kring genus och uttrycker sig såhär:

”Ehm, det förs väl en diskussion här men jag tror att den kommer och bli mer och mer aktuell...”

Den sjätte respondenten ansåg att man förde en diskussion om genus på arbetsplatsen. När det gäller genusfrågan blir det tydligt att en respondent känner sig less på just denna fråga

”Sen har det blivit, ja, ibland har man nästan blivit lite less för det genomsyrar ju förskola, det genomsyrar skolan...”

En respondent uttrycker viss negativitet till de förändringar som frågan kan medföra.

När det gäller ansökan utanför normen framträder respondenternas tankar om klienterna i intervjuer såväl som i casen. Det är inte ovanligt att människor söker bistånd utanför normen för utgifter som berör barnen. En respondent menar att det är lika vanligt för män som kvinnor att göra en ansökan utanför normen när det gäller barnen

”Nja, alltså jag tror ju att oavsett om det nu är män eller kvinnor som söker om försörjningsstöd så är det ju till barnen, alltså saker till barnen, ehm idrottsaktiviteter, alltså fritidsaktiviteter till barnen och det tror jag inte är någon skillnad om du bor med barnen...”

När barn inte är med i bilden och det gäller ansökningar utanför normen var det vanligt för män att ansöka om gymkort och ytterkläder medan kvinnor ofta sökte för badkort och kläder mer generellt. I samtliga insamlingsmetoder pekade respondenterna på att klienterna hade en skyldighet att följa de direktiv som Individ- och familjeomsorgen ställde på dem för att få rätt till att uppbära försörjningsstöd. Dessa skyldigheter involverade bland annat att följa den plan som socialsekreteraren lagt upp, att lämna in önskade kompletteringar etc. De menade också att klienternas attityd påverkar mötet. I casen hade vi arbetat in en fråga om tandvård utanför normen där respondenten var tvungen att avgöra om det var en rimlig orsak till ansökan och om den kunde beviljas. Alla respondenter krävde in ett kostnadsförslag innan de kunde fatta ett beslut utom en som beviljade en kvinna tandvård. Tankarna om klienten framkom också genom beslut som respondenterna fattade rörande casen med tanke på vilka villkor och krav på kompletteringar som ställs på vem. Två män fick som villkor för sitt försörjningsstöd att de skulle vara aktivt arbetssökande, se över sin ekonomiska situation och acceptera socialsekreterarens planering. Två respondenter gav ett förslag på ett villkor till kvinnan *”D skulle teoretiskt sett kunnat veckopendla till jobbet...dock skulle det kanske vara ett orimligt krav...”*. Samtliga män i casen krävdes på en eller flera kompletteringar. Ingen kvinna behövde lämna in några kompletterande uppgifter. Ansökningar inom normen innefattar bland annat hyran och elkostnader men det finns begränsningar på hur mycket bostaden får kosta etc. Två respondenter har konstaterat att klienten hade för höga utgifter, en manlig respektive en kvinnlig klient och att de var tvungna att sänka sina bostadskostnader.

Temat **manligt och kvinnligt** berör de egenskaper och förväntningar som tillskrivs könen från olika håll. Data som rör **manligt och kvinnligt** kommer att presenteras separat och inleds med data som inhämtats om begreppet manligt.

Begreppet **manligt** visar att vad gäller männen konstaterade tre respondenter att mannen är registerledare och att det är något som man i dagsläget ser över inför en eventuell förändring. Registerledaren är den sökbara personen i en familj och tar emot försörjningsstödet för familjen, sedan är det upp till dem hur de ska fördela pengarna. Två respondenter uttrycker det som problematiskt:

”Och det är klart att det kanske är svårt att göra det på något annat sätt för någonstans är det väl bara ett sätt att administrera med det är klart att det är ju lite föråldrat utifrån ett genusperspektiv att det är just mannen som ska vara flockledare...”

Den enskilt största gruppen som vanligtvis söker försörjningsstöd inom Individ- och familjeomsorgen som helhet är ensamstående män. Som ensamstående pappor är männen vanligen underrepresenterade och ofta frånvarande.

”..Det är inte så himla många ensamstående pappor.. ”

”...papporna är ju oftast väldigt frånvarande...”

Männen beskrivs ofta som kapabla att ta hand om sig själv och inom arbetslivet. Observationerna indikerade att mannen ses som förmögen att fatta beslut om och styra sitt eget liv. Männen beskrivs också under intervjuerna som drivna av prestation.

”Det gäller ju inte alla, men man tänker kanske drar alla över en kam även om killarna kanske är mer inriktade mot prestation, så har dom lite mer krav på sig själva, att man inte kan göra vad som helst men tjejer kan väl kanske göra lite mer vad som helst”

Respondenterna i intervjuerna låter oss förstå att männen ofta är högutbildade samtidigt som vissa respondenter menar att de ibland upptäcker bristande kunskap hos män. Det framträder genom samtliga insamlingsmetoder ett antagande om att männen måste få mer hjälp med ansökan eftersom de kanske inte känner till reglerna. Vissa negativa aspekter framträder också bland annat genom observationerna. Mannen framträder stundvis som våldsam, aggressiv, manipulativ, oberäknelig och med attitydproblem. Tre respondenter påtalade också att männen oftare har ett missbruksproblem:

”Finns nog fler som drog av killarna tror jag...”

”...det kanske är mer män med missbruksproblematik eller så är det så att det uppmärksammas på ett annat sätt”

Å andra sidan ses männen som introverta *”...män säger ingenting, det får man ju dra ur dom”*. I casen tar två respondenter fasta vid att klienten är deprimerad och nedstämd. Casen visar också att respondenterna anser att mannen förtjänar hjälp.

”...har gjort all som han kan för att försörja sig själv och sina barn...”, ”...bedöms gör vad han kan för sin försörjning...”

Behovet styr ansökan och det framkommer genom intervjuerna att män i större utsträckning har ett behov av missbruksvård och kvinnor har ett större behov av samtalskontakter.

När det gäller stöd och hjälp synliggör empirin nedan att klienterna erbjöds olika former av hjälp beroende på kön. Empirin som berörde **manligt** visade att samtliga respondenter valde att bevilja den manliga klientens ansökan om socialbidrag i casen men summan som D skulle få varierade något mellan de olika respondenterna. Summorna som skulle utbetalas var från respondent ett: 5524:-, från respondent två: 5400:- och från respondent tre: 6610:-.

En viss problematik fanns runt klienten och respondenterna fick möjlighet att föreslå övrigt stöd och hjälp som denne kunde tänkas vilja ha eller behöva. En respondent menade att den manliga klienten kunde söka om ekonomiskt stöd för att klienten skulle få hjälp med att planera sin ekonomi.

"Inom skäligen tid så bör han ges möjlighet att se över sin ekonomiska situation", "Om behov finns hushållsekonomisk rådgivning".

En intervjuperson berättade också att det inte är ovanligt att manliga klienter ofta kan få erbjudande om ekonomiskt stöd.

"...man kanske snabbare erbjuder att stötta upp med räkningsbetalningen till manliga klienter".

En respondent erbjöd D stöd med barnen om han önskade det. Två respondenter föreslog att D skulle kontakta sjukvården eftersom han kände sig deprimerad och nedstämd. Två respondenter tyckte också att D skulle söka om sjukersättning hos försäkringskassan ifall han mådde så psykiskt dåligt att han inte kunde vara aktivt arbetsökande. En kontakt till försäkringskassa föreslogs av två respondenter i syfte att D skulle ansöka om bostadsbidrag. En respondent tyckte att D skulle kontakta arbetsförmedlingen eftersom de skulle kunna stötta D till arbete och samtliga respondenter ansåg att det var viktigt att D var aktivt arbetsökande. När det gäller ansökan om tandvård krävde samtliga respondenter att få in ett kostnadsförslag innan de kunde fatta ett beslut i frågan.

Ovan har synen på **manligt** presenterats och fortsättningsvis kommer en presentation av empiri som rör begreppet **kvinnligt**. Vi har observerat en syn på kvinnan som sårbar, sjuk, rädd, lidande, försvarslös och uppgiven. Hon beskrivs göra dåliga val samtidigt som hon i grunden påstås vara utan valmöjligheter. Respondenterna menar dock att kvinnan inte ska straffas för sina dåliga val och att hon måste få hjälp. Respondenterna antydde att kvinnan ofta saknar utbildning vilket kan göra deras framtidsutsikter sämre. De har ofta blivit utnyttjade och en respondent menar att kvinnor är mycket utsatta. Genom intervjuerna och observationerna får vi också en bild av kvinnan som ansvarstagande, skötsam och som att hon har kontroll på situationen. Kvinnorna ses som mer benägna att ta eget ansvar för sin situation och därmed lättare att arbeta med

"Jag skäms att erkänna det men jag tror det är lättare att ha att göra med det kvinnliga könet än vad det är, dom är mer benägna att...ta åt sig och göra grejer själv...Huvudsaken att jag rör mig själv och går framåt...".

En respondent menar att kvinnan kan få mer ansvar eftersom hon uppfattas ha kontroll på situationen.

"...någonstans kanske man förknippar kvinnliga klienter med lite mer ordning och reda och det skulle faktiskt kunna innebära att man ger de kvinnliga lite mer ansvar...".

En annan aspekt av ansvarstagande riktar sig mot föreställningen om en kvinnas roll i hemmet och att hon ska ha det övergripande ansvaret. Kvinnan beskrivs också som värdig hjälp i casen och denna uppfattning stärks av observationerna. Bland de ensamstående föräldrarna som söker försörjningsstöd är kvinnan överrepresenterad.

"...oftast är det ju ensamstående mammor som söker..", "En vanlig situation/anledning till att många söker om försörjningsstöd är ensamstående, arbetslös person" (case, kvinna).

Två respondenter uttrycker att det inte är ovanligt att kvinnor söker samtalsstöd.

En annan del av undersökningen fokuserade på vilken form av stöd och hjälp som kvinnor erbjöds. Samtliga respondenter beviljade Ds ansökan enligt norm men två respondenter klargjorde inte den exakta summan. För ansökan om tandvård utanför normen har två respondenter begärt in ett kostnadsförslag medan en respondent beviljade tandläkarvården med motivationen:

"Har förståelse för att bristande munhälsa kan vara ett hinder att komma ut i arbetslivet".

Två respondenter ansåg att D kunde vara i behov av studievägledning eftersom hon kanske skulle vilja utbilda sig. Samtliga respondenter ansåg att D möjligen behövde kontakt med sjukvården får att få en samtalskontakt på grund av depression och nedstämdhet. En respondent tyckte att D skulle kontakta försäkringskassan för bostadsbidrag och eventuell sjukersättning. Två respondenter föreslog att D skulle kontakta arbetsförmedlingen för att undersöka sina möjligheter.

6 Analys

Det som framgår av empirin är att det finns skillnader i socialsekreterarnas syn på manligt och kvinnligt samt att könet på klienten kan påverka mötet. Majoriteten av respondenterna ansåg att män och kvinnor i grunden är lika men empirin som helhet antydde motsatsen. Det visade sig inte vara så simpelt som att om en individ är av åsikten att män och kvinnor i grunden är lika så anser denne automatiskt att de bör behandlas lika. Vissa respondenter ansåg inte att könet skulle vara av någon betydelse i mötet utan att det skulle fokusera på individen. Vi har dock stött på både fördomar och föreställningar om män och kvinnor genomgående under hela studien. Det är inte osannolikt att dessa skulle kunna påverka mötet med klienten, de beslut som fattas och hur denne upplever sin kontakt med myndigheten.

Den symboliska interaktionismen kan bidra med en förståelse till varför en så tydlig men ändå outtalad föreställning om manligt och kvinnligt uppstått på denna arbetsplats. Det finns signifikanta symboler i empirin i form av temat manligt och kvinnligt som visar en tydlig bild av könssynen på arbetsplatsen. Dessa symboler hjälper socialsekreterarna att kommunicera vilket framträder av observationerna, då de alla har en förutfattad syn på manligt och kvinnligt som utgör en förståelseram för klienternas agerande. Symbolerna har blivit normskapande genom att de kan skönjas inom flera delar av arbetsplatsen och detta genererar förväntningar på samspelet med klienter såväl som socialsekreterare (Engdahl & Larsson, 2006). Det väckte en fråga hos oss om vilken effekt detta kan få för klienten? En fråga som våra respondenter reflekterade kring ytterst sällan. En följd för klienten kan vara att det uppstår en rollambiguitet på grund av olika förväntningar som socialsekreterarna har på sina klienter.

Empirin visar att män och kvinnor söker olika former av bistånd utöver normen och att det finns tydliga föreställningar om genus. Detta skapar förväntningar på klienten utifrån dess könstillhörighet, vilket denne kan få svårt att leva upp eller att relatera till (Payne, 2002).

Vår förståelseram bidrar med ytterligare en intressant aspekt om effekterna som socialsekreterarnas förväntningar på klienterna kan få. Kvinnan har under studiens gång ofta beskrivits som hjälplös, vilket kan innebära att socialsekreterarna känner sig mer benägna att hjälpa henne. Problemet, kan till följd av föreställningen om kvinnan, i de flesta fall placeras utanför henne och därmed väcka empati. Förväntningarna på mannen ligger i linje med idéer om självförsörjning och oberoende. Detta kan göra att mannens problem mer sannolikt placeras hos honom och om han ber om hjälp så uppfyller han inte förväntningarna på sin roll, vilket kan väcka ilska. Ilskan kan medföra att socialarbetarna blir mindre benägna att hjälpa honom eller föranleda någon annan form av hjälp än i de fall då den hjälpsökande är en kvinna (Fiala, Giuliano, Remlinger & Braithwaite, 1999). I empirin tydliggörs detta genom de åtgärder där mannen fick annan hjälp än kvinnan. De fördomar och föreställningar som observerats kan enligt socialkonstruktivismen också fungera reproducerande i den bemärkelsen att klientens självsyn påverkas av socialsekreterarens förväntningar på denne (Abercrombie, 2006). Socialsekreteraren kan undvika detta genom att ifrågasätta samhällets genusrelaterade förväntningar (Hydén & Månsson, 2006). Det finns med andra ord många olika sätt som bemötandet kan påverkas och empirin visar att klientens kön har betydelse.

Inom verksamheten framträder många olika idéer om manligt och kvinnligt vilket kan få negativa följder för arbetet med jämlikhet. Alla respondenter anser dock att genusfrågan är viktig och säger sig eftersträva jämställdhet men samtidigt framträder en viss ambivalens kring genusfrågan och en motsträvighet till förändring. Det framkom att frågan upplevdes som lite uttjatad och att kommunens riktlinjer inte användes av någon socialsekreterare. Det faktum att endast en respondent kände till dessa riktlinjer visar att det blir svårare för arbetsplatsen att leva upp till de rättsliga förväntningarna, vilket borde vara av hög prioritet med tanke på att genusfrågan anses vara prioriterad (Hertz & Kullberg, 2012). Det rättsliga perspektivet kan dras ett steg längre genom respondenternas tankar om att klienten ska förtjäna hjälpen som denne faktiskt har rätt till. Empirin visar att respondenterna ansåg att vissa klienter hade förtjänat stöd genom att inte ta hjälpen för given och genom att uppvisa en bra attityd gentemot socialsekreteraren. Det finns en risk att detta tankesätt kan styra respondenterna i mötet med klienten även om många respondenter uppvisade en hög professionalitet. Vidare finns funderingar kring hur högt genusfrågan prioriteras med tanke på att diskussionen kring genus är så sval på arbetsplatsen. Varför anses genusfrågan vara viktig och vilken förändring eftersträvas? Det pedagogiska perspektivet visar sig genom att organisationen hade sökt sig utåt i syfte att undersöka ämnet genus och slutligen potentiellt finna nya sätt att tänka eller arbeta (Hertz & Kullberg, 2012) men ambivalensen kring genusfrågan kvarstår.

När respondenterna reflekterade kring genus och jämlikhet var det oftast kring det som sker utanför arbetsplatsen, i samhället och i hemmet men inte riktat mot hur de själva agerar inom verksamheten. Överlag så lades tankarna om genus över på någon eller något annat och ibland även på klienten genom att man pekade på klientens roll och attityd i mötet. Vissa respondenter menade att de behandlade klienter olika på ett omedvetet plan men frågan är om det faktiskt var omedvetet eller om påståendet är ett sätt att undvika förändring. Fördomarna och föreställningarna är på en viss nivå socialt accepterade inom verksamheten, vilket mot bakgrund av att det inte förs en kontinuerlig diskussion kring ämnet antyder att arbetet för förändring inte är aktivt i dagsläget.

Reifikationen inom denna arbetsgrupp kan således ses som låg eftersom majoriteten av respondenterna menade att de på arbetsplatsen inte hade en aktiv könsdiskussion. Denna form av låga reifikation kan resultera i att könskonstruktioner reproduceras. Konstruktionerna blir inte ifrågasatta och socialsekreterarna arbetar utifrån olika ståndpunkter gällande genusfrågan inom samma organisation (Freedman, 2003).

Det blir tydligt att en respondent verkligen aktivt funderade kring könsfrågan och brann för arbetet med jämlikhet. Arbetsplatsen tycks ändå ha tagit ett första steg mot en medvetenhet om genus och mot framtida förändringar genom påbörjade reflektioner i frågan. Verksamheten uppvisade även en vilja till förändring genom att låta oss studera dem och genom att vara öppna för nya infallsvinklar.

7 Slutdiskussion

Syftet med studien var att undersöka om klientens genus har någon betydelse när socialsekreteraren möter klienten vid prövning av försörjningsstöd och i så fall hur klientens genus har betydelse? Vi kan konstatera att klientens genus har betydelse i mötet genom att socialsekreterarna till viss del styrs av föreställningar om och förväntningar på genus. Klienter bemöts olika utifrån könstillhörighet vilket kan få följder för beslut om bidrag, handlingsplan, upplevelsen av besöket på Individ- och familjeomsorgen samt uppleven och hanteringen av en utsatt situation. Kvinnans kontakt med Individ- och familjeomsorgen kan bli en mer positiv upplevelse och hon kan känna sig mer trygg och mer välkommen än männen, i en situation som säkert redan känns problematisk och otrygg. Männen möte med samma organisation riskerar att bli mer påfrestande och till viss del förknippat med skam. Ytterligare en konsekvens som kan uppstå för klienterna är att personer av samma kön bemöts olika eftersom socialsekreterarna inte är samsynta i genusfrågan. En tanke som väcks är i vilken omfattning förväntningarna på könen, som alla personer vi intervjuat i grunden har, påverkar bemötandet?

Vi har kunnat konstatera att det inte finns en tydlig bild av genus inom organisationen men en uppsättning outtalade förväntningar och fördomar. Alla medarbetare har olika syn på kön och verksamheten arbetar i dagsläget inte aktivt för en gemensam syn. Det finns en viss motsägelse i respondenternas påstående om att genusfrågan är viktig då de samtidigt inte arbetar med den. Diskussionerna vi fört med respondenterna som berör genus har inte relaterats direkt till socialsekreteraren själv, utan placerats i ett annat sammanhang. På det viset relaterade inte respondenterna problematiken kring genus till sig själva och sin arbetsplats utan till samhället och i viss mån till klienten. Frågan som väcks då är var de vill att förändringen ska börja, om det är hos dem eller på annat håll? I de fall problematiken placeras utanför den egna organisationen kan det bli svårt att ta till sig av kritik och att främja en förändring. Ytterligare en frågeställning rörande tankar kring genus är om föreställningarna är unika för denna arbetsplats? Ifall det är samhället i stort som utövar inverkan på organisationen skulle det innebära att övriga likartade organisationer borde uppvisa en liknande syn på genus.

Under studiens gång har begreppen genus, jämlikhet och feminism förekommit frekvent och reaktionerna på dessa begrepp gjorde att vi började fundera kring om de fått en negativ klang? Vi kunde tydligt märka att många människor reagerade negativt på dessa begrepp och vi funderade om de har blivit använda så pass ofta eller i fel bemärkelse och därmed fått en negativ ton.

Ytterligare en fundering är hur denna utveckling påverkar arbetsplatsen och vad det säger om samhället? Genusfrågan har varit ett omtalat ämne under en lång tid men kan det vara så att den nu blivit uttjatad och får stå tillbaka för andra perspektiv som upplevs som mer relevanta idag, exempelvis kulturella aspekter? Kan extrempositioner inom feminismen försvårat möjligheten att relatera till frågan och har den därmed förlorat kraft? Samhället kanske skyggar för detta ämne just därför att det är så starkt kopplat till kvinnlig makt, vilket inte stämmer överens med den rådande samhällssynen av kvinnlighet. Ytterligare en aspekt som måste beaktas i relation till den undersökta organisationen är att samhällets syn på genus påverkar dem, vilket kan vara en orsak till den svala inställningen gentemot genusfrågan och eventuella förändringar. Det blir tydligt att likhetsfeminismen i dagsläget förespråkas till förmån för särartsfeminismen, vilket skulle kunna vara en följdreaktion till tiden då särartsfeminismen dominerade i samhället med en önskan om att stärka kvinnans roll och ibland även göra henne överlägsen mannen. Likhetsfeminismen kan möjligen utgöra ett försök att återigen göra feminismen mer aktuell genom att inta en mer avslappnad inställning till begreppet feminism.

Vi kan genom resultaten konstatera att en förändring behövs men frågan är hur en sådan förändring ska ske? Vi menar att ett problem ligger i att föreställningar om och inställningar till genus fritt har fått utvecklas på arbetsplatsen. Personalens skilda individuella förväntningar har blandats med samhällets normer och sedan utan att ifrågasättas utvecklats till ett eget organisationskulturellt synsätt. Detta problem skulle kunna hanteras genom att medvetandegöra dessa faktorer och att föra en diskussion om dem. Genom att samtliga anställda inom organisationen får diskutera sina normer, förväntningar och sin grundsyn så synliggörs dem och arbetet mot ett gemensamt mål utifrån medvetna beslut kan börja.

Vi nämnde tidigare en frågeställning som involverade klienternas upplevelser och tankar kring genus när de uppsöker individ- och familjeomsorgen, vilket vi nu återkommer till i syfte att peka på att detta ämne behöver utforskas vidare. Området är inte utforskat i så stor grad och vi menar att det är viktigt att forskning fortsättningsvis bedrivs i dessa frågor. Ytterligare ett intressant perspektiv för framtida forskning kan vara att undersöka om socialsekreterarens kön på något sätt påverkar bemötandet och besluten vid Individ- och familjeomsorgen. Det är också viktigt att komma ihåg de andra instanserna inom socialt arbete som fattar beslut rörande ekonomiskt bistånd av något slag. Dessa instanser kan även utgöra intressanta objekt för vidare studier.

Referenser

- Abercrombie, N. (2006). *Introduktion till sociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Billquist, L. (1999). *Rummet, mötet och ritualerna: En studie av socialbyrån, klientarbetet och klientskapet*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet.
- Blom, B., Morén, S. & Nygren, L. (2006). *Kunskap i socialt arbete: om villkor, processer och användning*. Stockholm: Natur och kultur.
- Brante, T. (1998). Sociologi. I T. Brante, H. Andersen & O, Korsnes (Red.), *Sociologiskt lexikon* (ss. 303-306). Stockholm: Universitetsforlaget.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Dingstad, P. (1998). Symbolisk interaktionism. I T. Brante, H. Andersen & O, Korsnes (Red.), *Sociologiskt lexikon* (ss. 317-318). Stockholm: Universitetsforlaget.
- Eagly, A.H. & Crowley, M. (1986). Gender and helping behavior: A meta-analytic review of the social psychological literature. *Psychological bulletin*. 100(3), 283-308.
- Ekegren, P. (1998). Social konstruktion/konstruktivism. I T. Brante, H. Andersen & O, Korsnes (Red.), *Sociologiskt lexikon* (ss. 286-287). Stockholm: Universitetsforlaget.
- Else, J. F. & Sanford, M. J. (1987). Nonsexist language in social work journals: Not a trivial pursuit. *National Association of Social Workers*, 32, 52-59.
- Engdahl, O. & Larsson, B. (2006). *Sociologiska perspektiv: grundläggande begrepp och teorier*. Lund: Studentlitteratur.
- Europakommittén (2010). Communication from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions. Bryssel: Europakommittén.
- Fahlgren, S. & Sawyer, L. (2011). The power of positioning: On the normalisation of gender, race/ethnicity, nation and class positions in a Swedish social work textbook. *Gender and Education*, 23(5), 535-548.
- Fejes, A. & Thornberg, R. (2009). Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. I A. Fejes & R. Thornberg (Red.), *Handbok i kvalitativ analys* (ss. 13-37). Stockholm: Liber.
- Fiala, S.E., Giuliano, T.A., Remlinger, N.M. & Braithwaite, L.C. (1999). Lending a helping hand: The effects of gender stereotypes and gender on likelihood of helping. *Journal of applied social psychology*, 29(10), 2164-2176.
- Forskningsetiska delegationen (2009). *Etiska principer för humanistisk, samhällsvetenskaplig och beteendevetenskaplig forskning och förslag om ordnande av etikprovning*. Helsingfors: Forskningsetiska delegationen.
- Freedman, J. (2003). *Feminism: en introduktion*. Malmö: Liber.

- Gemzöe, L. (2002). *Feminism*. Stockholm: Bilda.
- Giddens, A. & Griffiths, S. (2007). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Gunnarsson, E. (1998). Socialbidrag: En fråga om kön? I A. -M. Sandquist (Red.), *Åt var och en efter behov*. Stockholm: Kommentus.
- Helkama, K., Myllyniemi, R. & Liebkind, K. (2000). *Socialpsykologi: en introduktion*. Malmö: Liber.
- Hertz, M. & Kullberg, C. (2012). Genusmedvetet socialt arbete. I C. Kullberg, M. Hertz, J. Fäldt, V. Wallroth & M. Skillmark (Red.), *Genus i socialt arbete* (ss.101-143). Malmö: Liber.
- Holter, H. (1973). *Könsroller och samhällsstruktur*. Stockholm: Prisma.
- Hydén, L., Kyhle Westermarck, P. & Stenberg, S. (1995). *Att besluta om socialbidrag: en studie i 11 kommuner*. Stockholm: Centrum för utvärdering av socialt arbete, Socialstyrelsen.
- Hydén, M. & Månsson, S.-A. (2006). Kön i teori och praktik. I A. Meeuwisse, S. Sunesson & H. Swärd (Red.), *Socialt arbete: En grundbok* (ss. 265-284). Stockholm: Natur och kultur.
- Kliuchko, O.I. (2011). Gender stereotyping in studying pressing social problems. *Russian Social Science Review*, 52(2), 16-32.
- Kullberg, C. & Fäldt, J. (2008). Gender differences in social workers' assessments and help-giving strategies towards single parents. *European Journal of Social Work*, 11(4), s.445-458.
- Kullberg, C., Skillmark, M., Hertz, M., Fäldt, J. & Wallroth, V. (2012). Genus och kön som grund för konstruktioner av kvinnors och mäns sociala problem. I C. Kullberg, M. Hertz, J. Fäldt, V. Wallroth & M. Skillmark (Red.), *Genus i socialt arbete* (ss.35-71). Malmö: Liber.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lindqvist, R. & Nygren, L. (2006). Social teori och socialt arbete. I A. Meeuwisse, S. Sunesson & H. Swärd (Red.), *Socialt arbete: En grundbok* (ss. 94-109). Stockholm: Natur och kultur.
- Mik-Meyer, N. (2011). On being credibly ill: Class and gender in illness stories among welfare officers and clients with medically unexplained symptoms. *Health Sociology Review*, 20(1). 28-40.
- Myers, N. (2010). An Exploration of Gender-Related Tensions for Male Social Workers in the Irish Context. *Critical Social Thinking: Policy and Practice*, 2, 38-58.
- Norström, C. & Thunved, A. (2010). *Nya sociallagarna: med kommentarer, lagar och förordningar som de lyder den 1 januari 2010*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Patel, R. & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

- Payne, M. (2002). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och kultur.
- Røkenes, O.H. & Hanssen, P. (2007). *Bära eller brista: kommunikation och relationer i arbetet med människor*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Scourfield, J. (2006). Placing gender in social work: The local and national dimensions of gender relations. *Social Work Education*, 7, 665-679.
- Socialstyrelsen. (2003). *Ekonomiskt bistånd stöd för rättstillämpning och handläggning av ärenden i den kommunala socialtjänsten*. Stockholm: Elanders Gotab AB.
- Socialstyrelsen. (2004). *Jämställd socialtjänst?: Könsperspektiv på socialtjänsten*. Stockholm: Elanders Gotab AB.
- Sohlberg, P. & Sohlberg, B. (2009). *Kunskapens former: Vetenskapsteori och forskningsmetod*. Malmö: Liber.
- Stranz, H. (2007). *Utrymme för variation: om prövning av socialbidrag*. Diss. Stockholm : Stockholms universitet, 2007. Stockholm.
- Sveriges lagar: *innehåller författningar som trätt i kraft per den 1 januari 2011*. (2011). Lund: Studentlitteratur.
- Thörn, Å. (2002). Peer review: Ett slutet system i behov av reform. *Läkartidningen*, 99(30-31), 3106-3108.
- Trost, J. & Levin, I. (2010). *Att förstå vardagen: med ett symbolisk interaktionistiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Bilaga 1

Intervjuguide

Specifik bakgrundsinformation

(ålder, kön, namn, vad är du anställd som, hur länge har du arbetat i organisationen)

Organisationen

Berätta om vad det är ni gör här?

Arbetar ni utifrån några riktlinjer vad gäller genus?

Klienten

Beskriv den typiska manliga klienten som ni möter?

Beskriv den typiska kvinnliga klienten som ni möter?

Påverkar könet på den som ansöker om försörjningsstöd ansökans innehåll?

I så fall hur skiljer de sig åt?

Mötet

Brukar du tänka på något särskilt när du möter en kvinnlig klient?

Brukar du tänka på något särskilt när du möter en manlig klient?

Påverkar könet på klienten hur mötet ser ut?

I så fall hur skiljer de sig åt?

Handläggaren

Tror du att mannen och kvinnan i grunden är lika eller olika?

Brukar ni på arbetsplatsen diskutera frågor relaterade till genus någon gång och i så fall på vilket sätt?

Bilaga 2

Observationsguide

Hur talar man om klienter (män och kvinnor)?

Framträder det några fördomar?

Vilket stöd erbjuds (man och kvinna)?

Beskrivs klienterna på olika sätt (man och kvinna)?

Framträder någon feministisk ståndpunkt?

Övrigt?

Bilaga 3

Case-beskrivning

D är en 37 år gammal ensamstående kvinna med två barn i åldrarna 4 och 6 år. Barnen bor med henne varannan helg och hos sin pappa resterande tid. Barnens far lyfter större delen av barnbidraget, då han har det huvudsakliga försörjningsansvaret för barnen. D söker sedan fyra månader tillbaka arbete sedan hon blivit uppsagd. Hon har ingen universitetsutbildning men har jobbat som receptionist sedan hon avslutat gymnasiet. D slutade sitt arbete efter att företaget omlokaliserat till annan stad. Hon valde att inte följa med företaget då hon kände att hon inte ville flytta så långt från sina två barn. D blev då uppsagd och har sedan första arbetslöshetsdagen fått a-kassa. Hon har tidigare aktivt sökt nytt arbete på arbetsförmedlingen men har sedan en tid tillbaka känt sig mer nedstämd, uppgiven och deprimerad och därefter inte längre orkat söka arbete.

Med hjälp av sparade tillgångar har D kunnat försörja sig själv och sina barn men hennes tillgångar har tagit slut. Hon anser inte att hon har några värdefulla objekt som kan inbringa väsentliga summor då hon tidigare sålt kostsamma föremål såsom bil för sin försörjning. D söker försörjningsstöd för ekonomisk grundtrygghet eftersom att inkomsterna från a-kassan inte täcker utgifterna för hyra och mat.

D vill även ansöka om bistånd för tandreglering, då hon själv menar att hennes munhälsa är en orsak till hennes låga självförtroende och nedstämdhet. Hon tror att hennes bristande munhälsa är en anledning till att hon tidigare fått avslag på flera arbetsansökningar och hon känner sig numera obekvämt med att söka jobb.

Inkomster:

A-kassa 6 000:-

Barnbidrag 2 barn 300:-

Totala inkomster: 6 300:-

Utgifter:

Hyra 6 400:- (Hyresrätt, 3 rok)

Elkostnad 250:-

A-kassa 250:-

Hemförsäkring 100:-

Personliga kostnader D 2 900:-

Personliga kostnader barnen 800:-

Hushållskostnader 1000:-

Totala utgifter: 11 700:-

Får du inte plats med ditt svar, skriv frågans nummer och fortsättningen av svaret på baksidan av papperet.

1. Vad tänker du när du läser detta?
2. Hur känner du inför situationen som beskrivs?
3. Vad blir ditt beslut i detta ärende?
4. Motivera ditt beslut?
5. Finns det övrigt stöd, kontakter som du skulle föreslå?

Bilaga 4

Case-beskrivning

D är en 37 år gammal ensamstående man med två barn i åldrarna 4 och 6 år. Barnen bor med honom varannan helg och hos sin mamma resterande tid. Barnens mor lyfter större delen av barnbidraget, då hon har det huvudsakliga försörjningsansvaret för barnen. D söker sedan fyra månader tillbaka arbete sedan han blivit uppsagd. Han har ingen universitetsutbildning men har jobbat som receptionist sedan han avslutat gymnasiet. D slutade sitt arbete efter att företaget omlokaliserat till annan stad. Han valde att inte följa med företaget då han kände att han inte ville flytta så långt från sina två barn. D blev då uppsagd och har sedan första arbetslöshetsdagen fått a-kassa. Han har tidigare aktivt sökt nytt arbete på arbetsförmedlingen men har sedan en tid tillbaka känt sig mer nedstämd, uppgiven och deprimerad och därefter inte längre orkat söka arbete.

Med hjälp av sparade tillgångar har D kunnat försörja sig själv och sina barn men hans tillgångar har tagit slut. Han anser inte att han har några värdefulla objekt som kan inbringa väsentliga summor då han tidigare sålt kostsamma föremål såsom bil för sin försörjning. D söker försörjningsstöd för ekonomisk grundtrygghet eftersom att inkomsterna från a-kassan inte täcker utgifterna för hyra och mat.

D vill även ansöka om bistånd för tandreglering, då han själv menar att hans munhälsa är en orsak till hans låga självförtroende och nedstämdhet. Han tror att hans bristande munhälsa är en anledning till att han tidigare fått avslag på flera arbetsansökningar och han känner sig numera obekvämt med att söka jobb.

Inkomster:

A-kassa 6 000:-

Barnbidrag 2 barn 300:-

Totala inkomster: 6 300:-

Utgifter:

Hyra 6 400:- (Hyresrätt, 3 rok)

Elkostnad 250:-

A-kassa 250:-

Hemförsäkring 100:-

Personliga kostnader D 2 900:-

Personliga kostnader barnen 800:-

Hushållskostnader 1000:-

Totala utgifter: 11 700:-

Får du inte plats med ditt svar, skriv frågans nummer och fortsättningen av svaret på baksidan av papperet.

1. Vad tänker du när du läser detta?
2. Hur känner du inför situationen som beskrivs?
3. Vad blir ditt beslut i detta ärende?
4. Motivera ditt beslut?
5. Finns det övrigt stöd, kontakter som du skulle föreslå?